

**საერთაშორისო სავალუტო ფონდისა და
მსოფლიო ბანკის “ვარდისფერი” უმცდომები
(ნაწილი III)**

გაზეთი “რეზონანსი” – 18 ივლისი, № 193, 2008

ლადო პაპავა

(დასასრული)

საბადასახადო კურიოზი

2006 წელს პრეზიდენტის ინიციატივით 32 პროცენტის სოციალური გადასახადი და 12 პროცენტის საშემოსავლო გადასახადი უნდა გაერთიანებულიყო (!) საშემოსავლო გადასახადში, რომლის დონეც უნდა დადგენილიყო 25 პროცენტით. ეს ასეც გაკეთდა, და შესაბამისი საგადასახადო ცვლილება ძალაში 2007 წლიდან შევიდა.

იმის გათვალისწინებით, სოციალური გადასახადი და საშემოსავლო გადასახადი სხვადასხვა ბაზიდან იანგარიშება მათი გაერთიანება პრინციპულად შეუძლებელია, რაც ძნელად წარმოსადგენია, რომ სავალუტო ფონდის სპეციალისტებმა არ იცოდნენ, თუმცა მათ ისევ დუმილი ამჯობინეს.

სინამდვილეში დამსაქმებლებს გაუუქმეს 20 პროცენტის სოციალური გადასახადი და მის სანაცვლოდ დასაქმებულებს საშემოსავლო გადასახადი 12-დან 25 პროცენტამდე გაუზარდეს. თანაც ეს ტრადიციისამებრ გაუღერდა როგორც ხალხზე ზრუნვით გადადგმული ნაბიჯი.

სიღარიბის დაძლევის პროგრამა

ხელისუფლების 2008 წლის საპრეზიდენტო და საპარლემენტო არჩევნების წინასაარჩევნო მოწოდება იყო “ერთიანი საქართველო სიღარიბის გარეშე!” ამ

მოწოდებას მთავრობამ “ხორცი შეასხა” იმავე სათაურის მქონე ე.წ. პროგრამით, რომელიც პარლამენტმა 2008 წლის იანვრის ბოლოს დაამტკიცა. ამ დოკუმენტს მხოლოდ პირობითად შეიძლება ეწოდოს პროგრამა, რამეთუ ის მხოლოდ და მხოლოდ რამოდენიმე გვერდზე ჩამოწერილი მოწოდებებით შემოიფარგლება.

საყურადღებოა, რომ საერთაშარისო სავალუტო ფონდის, მსოფლიო ბანკისა და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების აქტიური მონაწილეობითა და დაფინანსებით ჯერ კიდევ 2003 წელს მომზადდა და საქართველოს პრეზიდენტის მიერ დამტკიცდა “ეკონომიკური განვითარებისა და სიღარიბის შემცირების” ვრცელი პროგრამა, რომელმაც თავის დროზე დიდი მოწონება დაიმსახურა ამ ორგანიზაციების მხრიდან. ფაქტია, რომ იმდროინდელი მთავრობა იმდენად უუნარო იყო, რომ ამ პროგრამის განხორციელების დაწყება არც კი უცდია, ხოლო რევოლუციით მოსულმა მთავრობამ უარყო რა ყოველივე ის, რაც რევოლუციამდე გაკეთებულა, სხენებული პროგრამა არათუ განაახლა, არამედ მისი არსებობა მივიწყებასაც კი მისცა!

მიუხედავად ამისა, საერთაშარისო სავალუტო ფონდიცა და მსოფლიო ბანკიც წარმატებით იტყუებდნენ თავს და საჯაროდ აფიქსირებდნენ, რომ საქართველოში ხელს უწყობდნენ სიღარიბის შემცირების პროგრამას, ანუ მას რასაც საქართველოს მთავრობა არც კი სცნობდა... უფრო მეტიც 2007 წლის სექტემბერში საერთაშარისო სავალუტო ფონდმა ისიც კი განაცხადა, რომ საქართველოში სიღარიბის შემცირების პროგრამა წარმატებით დასრულდა კიდევ! მას მერე საქართველოს მთავრობას ფონდთან ახალი პროგრამის დაწყება აღარ მოუსურვებია.

თავისუფალი ეკონომიკური ზონა – ეკონომიკური განვითარების მასხ

თავისუფალი ეკონომიკური ზონის (ანუ იმ ეკონომიკური სივრცის, სადაც ქვეყნის დანარჩენი ტერიტორიისაგან განსხვავებით, სხვადასხვა სახეობის შეღავათები მოქმედებს) იდეა აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ყოფილი ლიდერის, ასლან აბაშიძის სახელთანაა დაკავშირებული.

ქვეყანაში გატარებული ეკონომიკური ლიბერალიზაციის პირობებში თავისუფალი ეკონომიკური ზონის შექმნის ეკონომიკური მიზანშეწონილობა კლებულობს, რადგანაც შესაძლო შეღავათების ნუსხა და მასშტაბები სწორედ ამ ლიბერალიზაციის გამო მცირდება. ეს კი ის მნიშვნელოვანი არგუმენტია,

რომლის გათვალისწინების სურვილი, სამწუხაროდ, არც ასლან აბაშიძეს და არც პოსტ-რევოლუციურ მთავრობას აღმოაჩნდა.

სიტუაციას კიდევ უფრო ის ამძიმებს, რომ დღეს საქართველოს ეკონომიკა ინვესტიციების ნაკლებობას, ანუ ინვესტიციურ “შიმშილს” განიცდის და ასეთ პირობებში თავისუფალი ეკონომიკური ზონის შექმნა (რისი განახორციელებაც ხელისუფლებამ ფოთში გადაწყვიტა) ქვეყანაში ინვესტიციური “შიმშილის” გაღრმავებას გამოიწვევს, რაც საბოლოო ჯამში მთელი ეკონომიკის განვითარებას შეაფერხებს. ინვესტიციური “შიმშილის” პირობებში არა მარტო უცხოელი, არამედ ადგილობრივი პოტენციური ინვესტორიც ფულს მხოლოდ თავისუფალ ეკონომიკურ ზონაში დააბანდებს. ასე, რომ მომავალში ინვესტიციები მხოლოდ ფოთის მიმდებარე ტერიტორიაზე არსებულ თავისუფალ ეკონომიკურ ზონაში ჩაიდება და არცერთი ინვესტორი აღარ მოინდომებს ინვესტიციის გაღებას, მაგალითად, ქუთაისში, ზუგდიდში, რუსთავსა თუ თელავში, რაც იმას ნიშნავს, რომ ფოთისა და მიმდებარე რეგიონების ეკონომიკური განვითარება დანარჩენი საქართველოს ხარჯზე მოხდება.

საყურადღებოა, რომ ინვესტიციური “შიმშილის” მქონე ქვეყნებში თავისუფალი ეკონომიკური ზონის შექმნით ხსენებული უარყოფითი ეფექტის შესახებ საერთაშორისო სავალუტო ფონდის სპეციალისტებმა დახურულ კარს მიღმა სემინარი ჩაუტარეს საქართველოს მთავრობისა და პარლამენტის იმ წევრებს, ვისაც მეტ-ნაკლებად შეხება აქვთ მოცემულ პრობლემასთან. ამ სემინარზე ფონდის სპეციალისტებმა საქართველოს მთავრობას მოკრძალებული ტონით რეკომენდაცია მისცეს არ შეექმნათ თავისუფალი ეკონომიკური ზონა, რაც რა თქმა უნდა, არ იქნა გაზიარებული.

იბადება კითხვა, თუ რატომ მოქმედებდა საერთაშორისო სავალუტო ფონდი ამ საკითხის განხილვისას ე.წ. “ჩურჩულის” რეჟიმში, მით უფრო მაშინ, როცა ფონდს ჯერ კიდევ ჰქონდა პროგრამა საქართველოს მთავრობასთან, რაც მას აძლევდა იმის საშუალებას, რომ უფრო მკაცრ ტონალობაში დაეფიქსირებინა თავისი მოთხოვნა ჩვენი მთავრობისადმი. როგორც ირკვევა თურმე მსოფლიო ბანკის ერთ-ერთ ექსპერტს საქართველოს მთავრობისათვის ხსენებული სემინარის ჩატარებამდე უკვე ჰქონდა მიცემული ბანკის სახელით დადებითი დასკვნა თავისუფალი ეკონომიკური ზონის შესახებ, და თურმე ფონდი მორიდებია ბანკთან ისტიტუციონალურ დაპირისპირებას... აი, საქართველომ და მისმა ეკონომიკამ კი საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებს შორის არსებულ ურთიერთობათა ლაბირინთებში მეორე პლანზე გადაიწია!

ეროვნული ბანკის დაკნინება

საქართველოს მთავრობამ ჯერ კიდევ 2006 წლის გაზაფხულზე დააპირა ეროვნული ბანკის, როგორც დამოუკიდებელი ინსტიტუტის დაკნინება და ამ მიზნით მოამზადა ეროვნული ბანკის შესახებ კანონში ცვლილებები, რომელთა თანახმადაც საბანკო ზედამხედველობის ფუნქცია ეროვნულ ბანკს უნდა ჩამოშორებოდა. ეროვნული ბანკის ხელმძღვანელობისა და, განსაკუთრებით, საქართველოს პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტის წინააღმდეგობის შედეგად მთავრობამ საწადელი ვერ აისრულა და ეროვნული ბანკიც გადარჩა.

2007 წლის გაზაფხულზე კი, როცა ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი გადამდგარი იყო და მის მოვალეობას ვიცე-პრეზიდენტი ასრულებდა, მთავრობამ დრო იხელთა და საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტის წინააღმდეგობის მიუხედავად ძირითადში მიაღწია საწადელს: საბანკო ზედამხედველობის ფუნქცია ეროვნულ ბანკს ჩამოაშორა, ხოლო თვით ეროვნულ ბანკს ერთადერთი ფუნქცია – ინფლაციის რეგულირება დაუტოვა.

მართალია საერთაშორისო სავალუტო ფონდმა თავის მემორანდუმში მოკრძალებულ ტონალობაში დააფიქსირა თავისი თხოვნა საქართველოს მთავრობისადმი, რომ ეროვნული ბანკის დამოუკიდებლობა არ შელახულიყო, მაგრამ ეს თხოვნა ვერ გახდებოდა ანგარიშგასაწევი, რადგანაც 2008 წლის გაზაფხულზე ფონდს საქართველოში პროგრამა, როგორც ეს ზემოთ აღინიშნა, უკვე აღარ გააჩნდა.

ევროობლიგაციების ემისია და

საგარეო ვალის დამატებით 500 მლნ. აშშ დოლარით გაზრდა

მიუხედავად იმისა, რომ “ვარდების რევოლუციის” შემდეგ სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლები პრაქტიკულად უწყვეტ რეჟიმში იზრდება, რის გამოც საქართველოს მთავრობას სახელმწიფო ვალი არ უნდა გაეზარდა, 2008 წლის აპრილში საქართველოს მთავრობამ ქვეყანას ევროობლიგაციების გამოშვებით საგარეო ვალი 500 მლნ. აშშ დოლარით გაუზარდა. ამ კურიოზს ისიც ემატება, რომ მთავრობამ პრაქტიკულად აღიარა, რომ არც კი იცის, თუ რაში სჭირდება ეს ფული. ის თავიდან აცხადებდა, რომ ეს ფული მას ენერგეტიკული ობიექტების მშენებლობის დასაფინანსებლად სჭირდებოდა, ხოლო ბოლოს აღიარა, რომ ამ თანხის ნახევარს მომავალი თაობებისა და სტაბილური

განვითარების ფონდებში მოუყრის თავს, ხოლო მეორე ნახევარზე გადაწყვეტილებას კი მომავალში მიიღებს. ჯერ ერთი, ხსენებული ფონდები ბიუჯეტის პროფიციტიდან უნდა ივსებოდეს, ხოლო მეორე და მთავარი კი ისაა, რომ გადასახადის გადამხდელებმა არც კი ვიცით, თუ რატომ აიღო მთავრობამ ეს სესხი, რომელიც 5 წლის შემდეგ ჩვენი (გადასახადის გადამხდელების) გადასახდელია, რასაც ყოველწლიურად ამ სესხზე 7,5 პროცენტის გადახდაც ემატება.

მკითხველისათვის ალბათ უკვე სულაც არ იქნება მოულოდნელი, თუ კი მერამდენედ ვაცნობებთ, რომ მიუხედავად იმისა, რომ საგარეო ვალის პრობლემატიკა საერთაშორისო სავალუტო ფონდის კომპეტენციაში უშუალოდ შედის, მისი საპროტესტო ხმა საქართველოს მთავრობის ქმედებაზე, სამწუხაროდ, არავის გაუგონია!

დასკვნის მაგიერ: შეცდომების შენიღვის შთაბეჭდილი მცდელობა

საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტების საქართველოში დაშვებულ ხსენებულ შეცდომებს ამძიმებს ის, თუ როგორ შელამაზდა მსოფლიო ბანკის მონაწილეობით საქართველოში ჩატარებული გარდაქმნები, რომლებიც მიუხედავად იმისა ეს გარდაქმნები იყო უბრალოდ ნგრევა (მაგალითად, ანტიმონოპოლიური სამსახურის შემთხვევაში) თუ მართლა რეფორმა, საბოლოო ჯამში მაინც რეფორმად მოინათლა და “ბიზნესის წარმართვის” რეიტინგში საქართველო 112-ე ადგილიდან ჯერ 37-ე, ხოლო შემდეგ უკვე მე-18 ადგილზე გადაასკუპეს. ნეტა თუ მოიძებნება ისეთი ფსიქიკურად ნორმალური მეწარმე, რომელიც მართლა დაიჯერებს, რომ მე-18 ადგილზე მყოფ საქართველოში, სადაც სულ ცოტა საკუთრების უფლება დაუცველია, უფრო ადვილი და მიმზიდველი იყოს ბიზნესის წარმართვა, ვიდრე ეს მე-20 ადგილზე მყოფ გერმანიაშია თურმე შესაძლებელი?

საქმე იმაშია, რომ ხსენებული რეიტინგი, რომელიც გამოკითხვით მიღებულ ინფორმაციაზე აიგება ჯეროვნად არ ასახავს (ცალკეულ შემთხვევებში კი საერთოდ არ ითვალისწინებს) ისეთ პრობლემებს, რაც ზემოთ იქნა განხილული.

საქართველოს (ისევე როგორც ნებისმიერი ქვეყნის) მოსახლეობა საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებიდან უწინარეს ყოვლისა ელის მაღალპროფესიულ დახმარებას და არა წაყრუებას მთავრობის მიერ დაშვებულ

შეცდომებზე, რომ არაფერი ვთქვათ არსებული სიტუაციის შელამაზებაზე. იმავედროულად ერთი წამითაც არ მეპარება ეჭვი იმაში, რომ ამ ინსტიტუტებში და განსაკუთრებით საერთაშორისო სავლუტო ფონდში მართლაც მაღალი კვალიფიკაციის სპეციალისტები მუშაობენ და მათ მიერ “ვარდისფერი სათვალის გადაგდება”, “თვალის ფართოდ გახელა” მხოლოდ და მხოლოდ ამ ინსტიტუტების ხელმძღვანელობისა და მათ უკან მდგომი ძალების პოლიტიკურ ნებაზეა დამოკიდებული.